

СЭКП—БИСТИНҮЕНИҢ УГААНЫ,

Партияның херээ дээш

«Большевизм политиктиг бодал-дың агымы болуп, политиктиг партия болуп, 1903 чылдан бээр туруп келген.

(В. И. ЛЕНИН).

КЕЗЭЭДЕ—ЛЕНИН-БИЛЕ КАДЫ

«Эш Союз»—бо дээрге хоочун революшчу Д. А. Лазуринаң пайтйжи шалам-дыр. Ону В. И. Ленин база Союз деп адаар турган. Дора Абрамова Лазурина партианың II съездинин соонда удатпаанда Владимир Ильич-биле баштай ужурашкан.

Бодунуң революштуг ажил-чорудулгалың эзелениң дугайын, демисел талазы-биле эштериниң дугайын, партианың II съездинин мурун-да болган соонда үезиндеги хуннериң дугайын ол удуз хандыкымал-биле чугаалан турар. Оң чугаалында Ленинге удуз маңкыла сиңиккен.

— РСДРП-ниң II съездин-биле холбашкан бүгү болушкуннарын, болшевиктериниң туружун, партианы тургудар талазы-биле Ленинниң болган оң эштериниң чоруткан удуз ажилының ужу-дузаның билип алырынга Владимир Ильич-биле ужурашкан чугаалашканын меңээ удуз идиңиг болган.

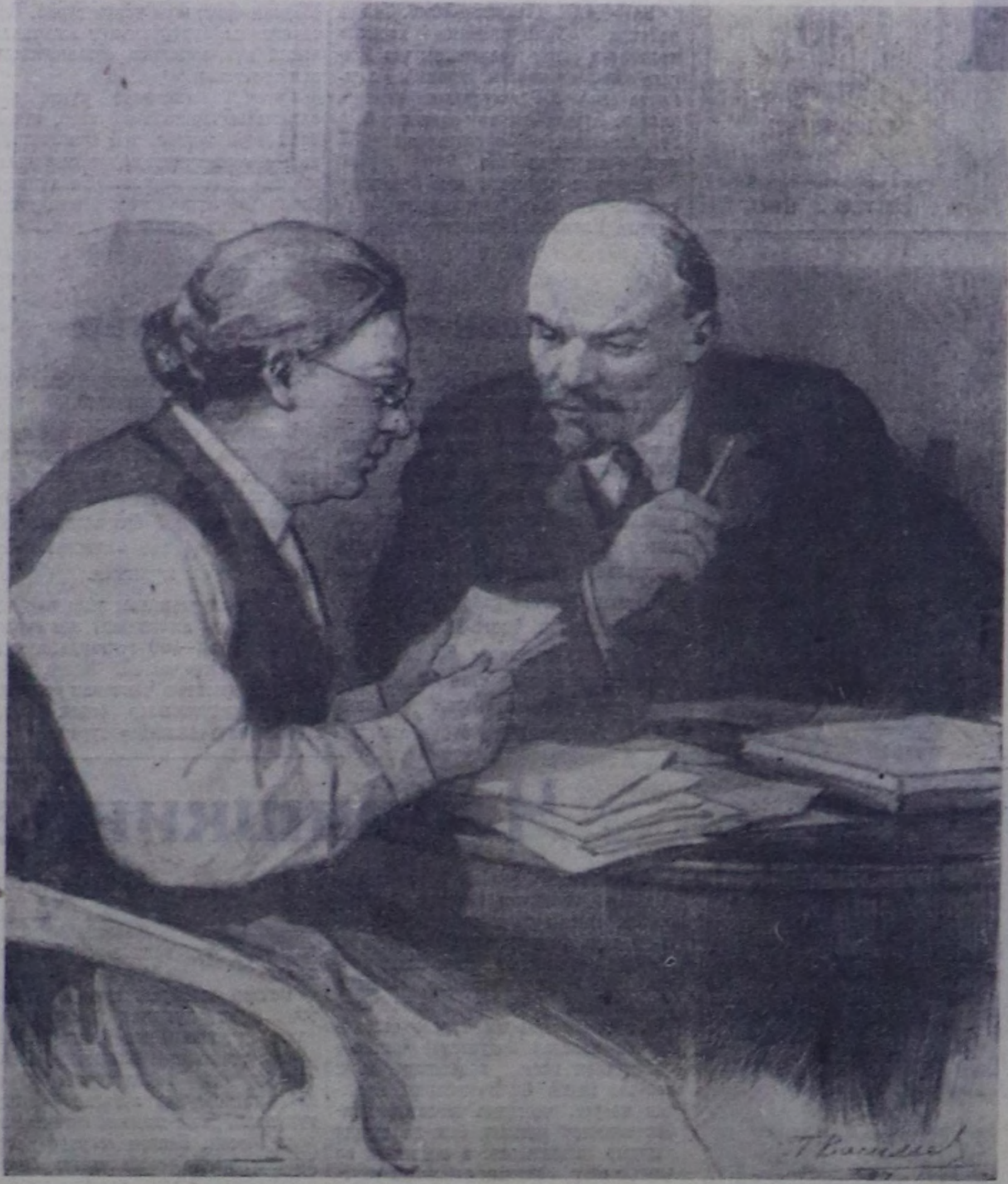
Удуз марксисч-биле, баштыңы-биле ужурашар дээш Женеваге бар чораш, дыка-ла сүртөп чораш мен. Ыңчала-даа Владимир Ильич Ленин-биле болган Надежда Константиновна Крупская-биле ужурашкан, сүртөшкенин шүүт чиде берген. Россия дугайын, ажалчылар ортузунга пропаганда ажилын кылып турганын Москвада, Петербуртта, Одессада мессалар ортузунда бистин ажилымыстың дугайын Владимир Ильич дыка хандыгып айтырып турган. Төрөң чуртун Ленинниң дыка сактып турары иден болган. Оон-биле кады Россияга болуп турар чүткүдери, ажил соғалдышканын шимчешкенин көдүрүшкүдүн эки билер турган.

Ленинниң талаалкыжының болган мейшевиктериниң аразында демисел съездинин соонда улам-на чидигелген. Женевага барган дораан-на ол дугайын билген мен. Ленинге удуз атаканы мейшевиктер калчаалы-биле чорудуп, хол-мегени өскүдүп тургашар. Ленин дээрге бижип тургаштурган.

Революцияның херөөн, ажалчың ангынын херөөн үнелээр бүгү кижилери Ленин бодунуң принципалдыг, партияңи чоруп-биле болунче хандырып турган.

Ленинниң болган оң эштериниң кайтамчытыг удуз организастыг болган теорияңиң ажилы кайтамчытыг түнелдерин берген. РСДРП-ниң II съездинден СЭКП-ниң XXII съездинге чедир дыка-ла удуз чагай, берге болган алдарыг орук эрттинген. II съездинин 60 чыл болганын калба-биле демдегел турар хуннерде ол орукту чоргаралдыг сеткилсаңгы-биле кижип сактып бодаар-дыр.

Бистин партианың бүгү-ле чүткүдери дугайын кезээде-ле Ленин-биле сүмелешип турар. Мындай кайтамчытыг хуннерге чедир чурттаар, баштыңың генаалдыг чагыгырынын амдырада боттанп турарын көр аас-кежиктиг болган мен.

В. И. Ленин биле Н. К. Крупская

ХООЧУН КОММУНИСТЕРНИҢ СӨЗУ УЛУГ АЧЫ-ХАВЫЯА

Ленинчи партияның одуруунга

Совет Эвилелиниң Коммунистг партианың херек кырында тургускан РСДРП-ниң II съездинин ажитынганан бээр 60 чыл болган оюн бүгүн бүгү совет улус, депшигелгит бүгү кижилер өөрүшкү-биле демдегел турар.

Ленинчи улуз партияның үндөсүлөгүдөгү тургустууларынын хунунде оң аажок улуз ачы-хавызының дугайын улуз намыг коммунист кижип болганда, өске бүгү коммунистер, совет кижилер шышан, сеткилин хандыгындан өөрүп демдегелесчү түр мен.

Мең 1926 чылда ТАРИ-ның кежигүдүгүне кирдим. Оон бээр-ле Тываның социалдык хөгжүдүсүниң херөөнү бодунуң бичи-даа бел удуз-хунуну кирер дээш, партияңиң болган күртүңгү менээ даандырган ажил-херөөнү, өске бүгү эш-өөрүм шышан, кылып ажалдан чордум. Тываның хоочун коммунистериниң үндүргөн күеңишиңинери халас барбайн, оларын күөп чорашан күзели Совет Эвилелиниң Коммунистг партианың мерген угаанын национал политикаының ачында амдырада боттанган.

Бо удуз политиктиг болушкуну демдегел турар хүн, шаанда тыва улус кандыг чорашыл, ам кандыг апарганыл деп болд кижиниң сагыжыга ыяалыга кирип келир-дыр. Улуз Ленинниң тургусканын болшевиктер партианың идиңиги удуз тургустууларынын талазында бистин революцияны Тыва мерге херелденеш, чүс-чүс чылдарга өлөгдө-түрөгдө, каш даякы даралга чораш бичи-Тыва тыва улуска хосталтаны берген. Ам бүгүгү Тываны шаандагы Тыва-биле дөңгө бодарга, чүгүдөжир-даа удуз чок. Бөгүгү Тыва чүтө чечектелип, сайырап турар чурт эвес, а халың Ленин Коммунистг партианың удуз тургустууларынын коммунистг ийитиледи тудуз тургустуулар совет улустуң деп өргөдиг бир кезээ болуп турары хоочун коммунистер бистериң кайтамчы өөрүшү турар.

РСДРП-ниң Ийиги съездинин ажитынганан бээр 60 чыл оюн демдегел турар. Бо хунде кыдат удуз тургустууларынын талазында бистин Ленинниң партианыска болган өске-даа акы-дүңга партияларга хамза-шытыр нугулдеңчи халдашкынарны кылып турарын ыттайтын барын шыдайттынас. Совет Эвилелиниң Коммунистг партианынын, оон өш Н. С. Хрущевга баштакан Төп Комитетиниң бүгү ажил-чорудулганын, боттадырып турар курузу эбулз Ленинниң күрө дээрин совет кижип бүртүп хүн бүгү бодунуң ажил-херөөндө-даа, амдырал-чурталганында-даа эки билер. Оон бир тодаргай херечал болза, кедегей хо-жаудан калган чорашан тыва улустуң ам үеде коммунист дөш демиселдин мурунку одуруунда туржун турары болур. Ыңчангам мен аңа-ла, бүгү коммунистер шышан, СЭКП-ниң курузу эбулз Ленинниң курс деп бадыт-кап турар мен.

Бистин коммунистг партиямыстың тургустууларынын партианың II съездинге болшевиктериниң тилежинден бээр санал турар-даа болза, оон хал-кыда марксисч Шумяккинниң сал-дары-биле халыңың бүгү сеткилин-ден коор хон чок болуп, болшевиктер партианың талазынга кирген мен.

Ажитатор-болшевиктер буржуаз-демократтыг революцияңиң дугайын таллап-барлап тургашар. Бис база-ла болшевиктерге каттыжып, Кызма гвардияны тургузары дээш ажалдан өлөгдө эвес.

Февраль революцияңиң чоңу ме-дээш, эсер, мейшевиктери туюлдуг чедир сойгааның солдаттар ила-да билеп алган. Ыңчангам олар болшевиктер партианың талазынга барганар.

Канды-бир офицер Тур чазакты деткин чүвө чугаалаан болза, чыс-каалаан боо дааж үнүп, ол дораан-на өлүртү болган оң орунуга солдаттар боттарының командирини депшилер турган.

Аар балыгланганымниң соонда салым-чаган мени Алтай крайга экелген. Аңа байдал баала-ла Иркут-скиге деп болду. 1920 чылдың майла Барнаулдуң партия организастыг мени болшевиктер партианының ке-жигүдүгүнө хулаң алган. Ыңчаарда-да байдал берген турган.

Мен онза комиссияңиң кежигү-дүтүм. Ыңчангам Алтайңиң чам-дык районнарынга ак дээрбечилери чок кылырынга киришкен мен. Аңа республикага байдал дыка-ла чи-чүл турган. Чүгө Ленинниң болган оон талаалкычыларын өттүр көр

чорудан партианың съездинде коммунистг партианың арыг болу-ру чедип алдыган.

Эрте чамыстан-ча кулактарга албадалыг ажалдан чорашымы бистинг үеде-болдымысты шың орук-че кирген. 1926 чылда мээң удуз акым болшевиктер партианының ке-жигүгү болган, а удаанда үш оон думаларым база партияга кирген-ер. Хамык ужуз бистинг өг-бузевис-те эвес, Ленинни партия бодунуң идеясы-биле биске чоок, төрөөн партия болганында.

Совет эрге-чагырганың үезинде амиктарга бүгү-ле оруктар ажиты-тыган. Мени Саратовтуң артилле-ри укилешкениң мерөдө чорут-кан, удаанда Томскиниң техноло-гия институтунда, а оң соонда Ом-скиниң көлө ажал-ауду институтунда ишлеп алдым. Мурунда хөдөк чораш эштерим база-ла шүштү өр-төс билеп чедип алганар.

Гитлержи Германия бистинг чур-тувуске халлаң кээрге, чоңун эрге-чагырганы, Совет чурттуң хостала-гы дээш бүгү чоң чадгыс дем-биле турмушын-даа ында. Мен ыңчан ба-за-ла анаа олурадым. Ленинград чамыга фронтуга тулчуп чордум.

Ажалчыларның болган тараа-чыларның делегейге бирги күрөү-сүниң үндөсүлөгүдөгү, СЭКП-ниң ор-ганизастыг, пролетариаттың удуз баштыңыңың адым адымды коор-баны камгалаштын. Ам пексо-нер мен, сагыш-сеткилим дыш, чүгө дээрге, мээң бүгү-ле чурттаган Ле-нинч партианың одуруунга эркен.

В. ВЕРХОДУБОВ,
1920 чылдан бээр СЭКП кежигүтү.

СЭКП-ге алдар!

Совет Эвилелиниң Коммунистг партианың үндөсүлөгүдөгү тургустууларынын бээр 60 чыл оюн бистер бөгүн байырлап, демдегел турар-дыр бис.

В. И. Ленинниң организастап тургусканы бо алдарыг партианың удуз тургустууларынын бистинг Төрөң чуртувус коммунистг бединче тилелегей чоруп оор. Бо партианың удуз тургустууларынын коммунистг тургустуулары — бистинг күш-амылчы хөбүрүстүн, энергияының болган угаанымың херээ.

Ыңчаарга бистинг амгы үевиң бол-за, кижип төрөлгөтүнүн эң-не эки нүзелениң — коммунисттиң ам-дырада боттангышының үези бооп турары, анаа боду чурттап, амылдап турары коммунист кижиге дыка өөрүңчү-дүр.

В. И. Ленинниң күзөп чорашан чүткүдери бистинг хуннеринисте бот-танп турарынга чоргарлаңыр бис деп, эш Н. С. Хрущевтуң чугаала-ны-даа шың. Нүзүгү болгаш ажал-дар, ажалдар болгаш нүзүг эвес. Эки нүзелдиң болгаш дээрге, практи-кага, ажил-чорудулга күштү тып-намы ө болур. Нүзүг чон чуртап болбас. Нүзүг чон кижип дээрге, чал-гын чок күш-биле демей болганы ол деп үлөгөр чугаа бар болгай.

Бистер, совет кижилер — комму-нисттиң тургустуучулары бис. Ың-чангам күш-амылчы коммунистг эбу-биле көөр чорукту партия амгы үеде кижизидиге ажилының төвү-де тургустуу турар. СЭКП ТК-ның июнь Пленумунуң шийтирилери бис-тин амылчымыстың ол талазы-биле программаның тодардып берген. Пленумунуң материалдарын бистинг колхозууствун агитаторлары, лек-торлары болгаш пропагандистери колхозчуларга тайылбырла, а парт-организация нийтизи-биле идеология ажилын улам күштелдирип турар.

Бистинг амдыралымыстың бүгү-ле эң чугула айтырыгыларын партия шак ыңчаар чогуур үезинде шик-тирлеп турарынга чон өөрүп, күш-амылчы чедикшиңинери өстүрүп, колхозтун экономиказын, культу-раны бедиңип турар. Ол дугайын да-раазында мыска чижеп-биле көрү-түп болур. Нолхоз 1953 чылда шү-гүтү 1700 баш малдыг, оң хой ке-лизи ивилер турган. Севелгү он чыл иштинде 9000 амыг баш малдыг апарган. 1953 чылда күрөңгө чү-гө 5 тонна эт, 2 тонна сүт, 600 кг дүң саткан, мал ажилында нийти орулганың чүгө 9 хуузун ап тур-ган болгусуусу, а 1962 чылда күрө-нөгө 140 тонна этти, 241 тонна сүттү, 6 тонна дүктү саткан, ни-ти орулганың 63 хуузун мал ажи-лында кирип алган бис. Бүгү кол-хозчулар чагаймыды туттуңган ба-мыңар-биле хандырттыган. Ам-дырадагы культураны бөдөөн. Шаан-да үрүмк, эң амылдыг чораш ара-тарын амдыралы таныттынас мындар чаарттыган. Партияның «Бүгү-ле чүвени кижиге, кижиниң чагай чорунга» деп лозуну ам-дырада ыңчаар чедикшиңиниң му-сеткинип турарын чон магадап ке-рүп, улам сорук киришкениң ажалдап турар.

Ол бүгү дээш партияга четтири-вис деп чон алган-йөрөп турар. Пар-тия — өндүр-улуз чартыгыларын мылпал турар совет улустун, бистинг үевиңиң угааны, алдар ады болгаш устиңиң-нүүрү. Ол, келир үеде тушта-даа көрүп, бүгү совет улусту ком-мунистке бузурелдиг эвертип бар чо-руур.

Совет Эвилелиниң Коммунистг партианыңа алдар!

В. ТАМДЫН-ООЛ,
СССР-ниң Давы Советиниң депутатты, Тоңу районун «Совет Тыва» колхозунуң даргазы.

Ленинизмниң, оппортунизмни ашкан тиилелгези

РСДРП-ниң Ийиги съездининг төөгүлүг ужуз-дузазы

РСДРП-ниң Ийиги съездининг аздаа чыл болганы — чүгө ком-мунистерниң эвес, халың бүгү совет кижилерини байырлады болур. Бо дээрге акы-дүңга партияларын, улус демократия чурттарынын ажил-чы чоннарын, делегейин бурун-гаар депшигелгит бүгү күштериниң амдыралында кайтамчытыг бол-лушкуну. Ленинниң партианының ады-биле чер кырынга аас-кежик дээш, социализм болган коммунизм дөш демиселе удуз-улуз тилелге-лер холбашкан.

Ленинчи партияны тургузарыш Россияның база делегейин ажал-чы шимчешкениниң хөгжүдүсүниң бүгү чорудулганы, оон өлү кел-ген соругаалары негер келген тур-ган. В. И. Ленинниң үргүдү-ле ай-тып турганы шышан, бистин чурту-вуска көдүрүп үнүп турган рево-люцияның удуздукту, баштыңың ро-люз күөсүдир болган делегей про-летариатынын авангарды боуп тө-дөдө, ортуст ажалчың ангынында азынчы, сыйып каттышкан, чаа те-вириң марксисч партианы херек турган. Эбулз мыдыг революшчу партианы тургузарында Владимир Ильич бодунуң бүгү тевиңиң. Боду-нүд төттүсүн бүгү энергиязын ту-

раскалаткан.

Бистин партианың программазын, оң тактиказын болган организастыг үндөсүлөгүдөгү ажилдар кыларда, Ленин марксисч теорияга болган делегейин ажалчы шимчешкениниң дүржүлүгү даянып турган. Ыңчалдажок барып-европаның соци-ал-демократтыг организациялары-ның үлөгөр-кижөөр көөп эдерер чо-руктан ол ырак турган. Ол партия-ларын дүржүлүгү түвөп, шүштү-чүлүгү эбу-биле анализтевишкан. Ленин болза, оларын оппортунистг кыттарыңан өткөп, марксизминг революшчу принциптерин бодунда шийткөдиги турар бүгү-ле эң эки чүткүдери алган.

Барып-европейжи оппортуни-стерин орус хевирин — «экономистер-ге» удуз эштеп чок демиселе бол-шевиктер революшчу принциптери чидитиниң, оппортунистг идегеттер-биле апылаңышкыны шийтирилди бодунуң турган. Ол дээрге чангыс дай төпчүктөн организацияды болуп партианың идеягй белектелине, оон кадрларын кижизилерине чүгү-ле ужуз-дузалык болган.

Бодунуң сактышкынарнынга На-дежда Константиновна Крупскаяны бижээни болза: «Алыс утказын

алдыр. II съездининг ажил-херекте-ри тургустуучу шымарыг болган. Анаа теорияның үндөсүн айтырып-ларын тургустуу, партияңиң идеоло-гияның үндөсүн сууру салдынып турган. Өске өсө-биле чугаалаарга, тургустуулар партианың арып-түтүү, оон характер тодаратынын турган. Мыңчангам, съезд шыгыш байдалга эртин, чидип маргыдаа-зын үеде удеттирип турганы эдеп-сизиге чүвө эвес. Барык ай чыгыш үеде (июль 30-ден август 23-ке че-дир) болуп эртен оон үчүн чеди хурдалар Россияга социал-демокра-тияны ийи — революшчу болган оп-портунистг угаанымыңнының принципаалдыг идеягй демиселе-биле долдуңган турган.

Съездинге бүгү ажалының үе-зинде Ленин теорияны, тактиканы болган партианы организастарынын айтырыгыларынга марксизминг рево-люшчу принциптерин оппортунистг-ден тургустуу болган чангыш чок-ка камгаалан турган. Мыңчаарга соци-ал-демократияны хурөдөлөнерин-ге аажок ат-сурагыл турган Пелеха-нов Ленинни деткип турган. Мыңча-ла-даа принципаалдыг айтырыгыларга Ленин шышан мыдыг ханы бизи-диги, мыдыг бижып тургустуу,

марксисч шыдымык чорукту Пеле-нов көргүсүп. Съездинин өсүндө дораан-на Пелеханов мейшевиктер-тин талазынде шилчип берген бол-ган бодунуң амдыралының өсөлү-гү чедир оппортунизм балжатына артып калганы билдирер болгай.

Ийиги съездинин удуз төөгүлүгү херээ партианың бирги Програм-мын хулаң алганы болган. Про-граммага эчис соруга кылдыр ка-питалисттиг бузурелге харылаалар-ын социалистг бидүрүлгө хары-лаалары-биле, бидүрүлгөңиң чекер-жерселенде база саарыгада хуу өнчүпү — нийтинин өнчүзү-биле со-луур соруга салдыган.

Съездинге Ленин оппортунистерге удуз чидип демиселе пролетариат диктатуразын идеяны камгала-дын. Мелүчүчү ангыларын уду-ламышкының базарын болган чаа социалистг нийтелиди тургу-зарынын күчүдүтү чөсө боо идея кылдыр Ленин көрүп турган. Капи-тализмден социализмге шилчеге үе-зинде пролетариат диктатуразын өр-жөкчү чүгүлүгү дугайында марксисч-ленинчи өрөдигин төөгү бүртүп-биле бадыткан. XXII съез-динден хулаң алган СЭКП-ниң Про-

граммазында айтыканын эбулар алдыр, бистин чуртувуска соци-ализминг бүрүн болган туулуга че-дир тилелгези-биле бодунуң төөгү-лүгү хулаңгезин ол күөсүткөн. Ың-чангам иштики хөгжүдүсүниң со-ругаларын барымдалан көөргө, ССР-ге оон өржөкчү чугуламы чок боуп турар.

Партияның Программазында аграр болган национал айтырыгынын шийтирилдиги пролетариатты долгадыр бүгү ажалчы чоннарын аныкелдөөринге, аны-бүрү демократ-тык шимчешкенини чангыс ай күчүдүгү революшчу агым кылдыр каттыштырылган аажок удуз ужу-дунуң болган. РСДРП-ниң Ийиги съездинге хулаң алган Програм-ма революцияның ийи чалаларына ажалчы ангынын соругаларын тодартыкан, оон хосталганыл деми-селенин орун айтыкты. Ол Програ-ма бүгү революшчу марксисч пар-тияларга үлөгөр-чижек бооп, оппор-тунизмге удуз тулушкуннарга кү-чүлүт чөсөк болур.

Съездинге чугаалажып көргөн партианың Уставының үндөсүлөгүдөгү салдыган организастыг принциптер барып-европейжи үлөгөр-чижектер-

ден үндөсүлөгүдөгү ыргалып турган. Ол чөре билдирген. Организастыг принциптер кандыг-даа партианың программазы-биле, оон бодунуң му-рунуга салып турары эчис соругала-ры болган бодалгалары-биле түгү-лү-ле бүтүн дүштөн турар ужуз-дуз.

Уставты чугаалажып көрүп турда, бодунуң чугааланы Владимир Ильич-нин айтыканы болган: «...Партия-нын кандыг-даа кежигүчү партия дөш харыссалгалыг база партия кандыг-даа кежигүчү дөш харыс-саалгалыг... Бистин соругаымын партияны бижып, шыдымыккай, арыг чорун хайырадал камгаалары бо-лур. Партия кежигүчүниң адым бол-гаш ужуз-дузалык бедиң, бедиң бол-гаш удуз бедиң колдотрип оралды-жар ужуздул бис...»

Партияның Уставында бирги па-раграфын долгадыр, оон тургузуу-чу организастыг принциптерин долгадыр съездинге өскүсү үлгө-ниңдиги демиселдин алыс утказы бол-за, анаа: Россияга кандыг партия тургустууларыл деп айтырыктын шийтирилдигин турганында. Ол ре-волюшчу партия болур бе азы рефо-рмалар партианы болур бе? Харың мыршаны төөгүтүң мурунга ажал-чы шимчешкениниң салым-чо-лууну дугайында, бистин чуртувус-тун кеңиң үезиниң дугайында айты-рыг салдынып турган.

Уставтын бирги параграфына Мартовтуң формулировказы хулаң алдынганы билдирер болгай. Мың-чала-даа, ол дээрге оппортунистер-

ниң чүгө чартык-чамдык тилелге-ли турган. Ленинни организастыг принциптер партианың бүгү Уста-вынга идеретинген. Чижээ, ол Уста-выга ТК партианың бүгү практик-тиг ажил-чорудулганын каттышты-рар болган баштаар, партианың күштерин болган хөрөңгалерин ху-лаң деп. Төп Комитетини шийтири-лери бүгү партия организастары-нга ыяалык алган болур деп бизден. Ыңчаарга бирги параграф база-ла Ленинни редаксы-биле ийи чыл бол-ган өсөлүгү, РСДРП-ниң III съезди-ниң хулаң алдынганы болгай.

Чарлышкынының чылдаганын болшевиктериниң «бардымы» болган өлүктөшөс чорунда деп тайыл-бырлавышкан, партианың ийиги съездинде калбарган демиселди принципалдыг утказын хажыды-рын төөгүтүң ревизионисч нугул-дөкчилери бүгү арга-биле оралдым турарлар. Ыңчала-даа оларын ол нугулдөкчилерин кандыг-даа үн-дөсүн беримде чок болуп турар. Бистин партианың төөгүзү-биле би-чин-даа талым кижип бүртүп бол-за, чарлышкынының бузуртулары болшевиктер эвес, а мейшевиктер турган деп чүвени эки билер. Ың-чангам хары мейшевиктер съезди-нин өсөлүгү дораан-на партианы дезорганизастварынын, оон удузту-ту телпери эжедөрүнүн, съезди-нин доктааларын, хөй кежикти ту-ра-сортун каржымы-биле үзөринин орунче кирип турганар. Мейше-виктерин боттарынын-на сөзү-биле

Г. ЧЕРТОВ,
СЭКП кежигүтү, «Кызыл тулугу» тузугуларынын комплексиниң бригаданың бригадир.

А Л Д А Р Ы, А Р Ы Н - Н У Р У

СЭКП-НИН ТЫВА ОБЛАСТЫН ОРГАНИЗАЦИЯЗЫНЫН ТУРГУСТУНГАНЫ

Бистиң хэй нашоалдыг Төрөөн чуртувустун улаулары РДРП-нин ийги сөздүзүнүн 60 чыл онуну хүнүп деметлеп турат. Ол сөздөгү чаа хөйрүнч партиязы, ленинчи большевик партия терек кырында тургустунган.

Алардык болгаш төөгүлүг оркут эркен Совет Эвилелини Коммунистг партиязы бүгү совет улустун партиязы кылдыр хуулган. Амгы үед ССР-тин 100 ажыг ангы-ангы нацияларын болгаш национал бөлүктөрүнүн дээр төлөөкчилериники 10 миллион кижини отрядын ол болууну хурөөлөндө каттыштыр турар. Чагыс аай марксесчиленинч партиязы каттышкан Совет Эвилелини бүгү нацияларын коммунистг партиязы коммунистг нийти-ледини тургузушунуна ууртулганы хайрып турар.

Бистиң ленинч партиязыстың дайынчы отрядтарын бирөөзү болза, Тыва АССР-нин ажыкчы чоннарын мурнак отряды СЭКП-нин Тыва областын организациязы болур. Бистиң партиязыстың терек кырында тургустунганын 60 чыл оюн деметлепшкан, СЭКП-нин Тыва областын организациязын тургустунганын дугайын чугаалаары база чугула болгаш солунда.

Тывага коммунистг организациязын тургустунганын онзагы чугула болза, мурдунда турган Тыванын Араттын Революстг Намынын суурунга оюн тургустунган болур. Мынчанга СЭКП-нин областын организациязын тургустунганын төөгүтү ТАРН-нын төөгүзү-биле, оюн организациязын принциптерин болгаш программазын хөгжүдөшү-биле холбаштыр көрү эргөжөк чугула.

ТАРН бодунун ангы талазы-биле утка-шыры-биле, Коммунистг партиязын болгаш Совет чазактын бүгү талазы дуулааччы-биле демократтыг, а оюн соонда Тывага социалистг чартылгалар дээр ажыкчы чоннарын демселеп баштап шыдаан араттарын (тараачынар-нын) партиязы кылдыр тургустунган болгаш өвүп келген.

ТАРН бодунун тургустунганын мырпачи эгезинден тура-ла III Коммунистг интернационалды ууртуламы-биле ажылдашкан, 1935 чылда Коминтернага күзөр эргелиг салбыр кылдыр кирген. Ол партиязы бодунун хөгжүдөшүн чорудула-зында марксесчиленинч хөйрүнч партиязы кылдыр чортуу хуулган.

Революстг араттарын хэй кезин эгезтен идегеттерин уурдууламыш-канын ажып эртин, оларын ТАРН-нын хурөөлөндөн үндүр сы-ырбышкан, ВКП(б)-биле улам сыры харылзаны туткан, бодунун орограмманы, уставын ажылдап кылдырып, практиктик ажыл-чорудулазын башкарыпга большевик партиязын байлак дуржулгазын үлгелерин алган. Бир азы ТАРН-нын XII съездинден 1941 чылда ху-лөп алган сөөлүг программаны болгаш уставы алар болза, олар марксесчиленинч болгаш ВКП(б)-нин дуржулгазын үндөшүлөш, КИКК-нин төлөөкчилеринин болгаш большевиктер партиязын ТК-зын дорт киржилгези-биле ажылдап кылдырган турган.

ТАРН-нын хурөөлөндөн саны хазык чок өзүп турган болгаш 1944 чылдын октябрь 1-де 7921 киши болган. Араттарын төлөөкчилери партиязы кезигуеринин болгаш кандидаттарын нийти санынча хамарыштыр хуу-биле 1944 чылдын ортын үезинде 73 хуу ажыг болган. Кооперациян араттар (МЧАЗ-лар, кедр ажыл-агый артельдеринин кезигуери) 1944 чылда

ТАРН кезигуеринин болгаш кандидаттарын нийти санын 20 ажыг хуузу болган. Чонун ангы талазы-биле структуразынын өскөргөнгө-биле, сөөлү чылдарда ТАРН-нын хурөөлөндө ажыкчы алгынчы төлөөкчилерин хуу-биле алдырнын айтырышыне кичээленип күштелдирген-биле холбаштыр ажыкчы эзек дүргөн өскөн турган. Тываалар-биле кады ТАР-га доктаамал чуртап турган совет хаматтары 225 орус кижилер, а ол ишкан моолдар болгаш өскө-лаа националдарын төлөөкчилери 1944 чылда ТАРН-нын составына база баптап турган. 1944 чылда ТАРН 675 партия эге организацияларын база 30 партия-амыктар болгаш кандидаттар бөлүктөрүн турган.

Тыва улустун амьдыралына төөгүлүг уугу болушуну болза 1944 чылдын октябрь ССР-нин улустарын акы-дунаа аг-буленине ТАР-нын эки-тура-биле каттыжып кирген болган. Ол болза Тыва улустун Совет Эвилелини улустары-биле найыралын улам быжыкканын хуу-биле эуугар түнели болган. Оон-биле кады ССР-нин составына ТАР-нын эки-тура-биле каттыжып кирген марксесчиленинч принциптеринге, пролетаржы интернационализминч принциптеринге үндөшүлөш, массалар ортузунда ТАРН-нын чоруткан уугу политик-кижи-идилгелеринин түнелинде болдулар аргалык болган.

ССР-нин составына ТАР-нын каттыжып киргени-биле холбаштыр, ТАРН-нын дугайында, Тывага түс черин партиязы организациязын тургузуу дугайында айтыр тургустунуп келген. ТАРН ТК-нын IX пленуму 1944 чылдын августта үк айтырыгы чугаалжып турган, ТАРН-нын большевиктер партиязыга хуу-биле алар дугайында ВКП(б) ТК-га үзгө кирерин шийткээр. ВКП(б)-ге хуу-биле алар дугайында иделгелер доктаалды ТАРН ТК-нын пленумунга чагыс үн-биле хуу-биле алган.

ТАРН-нын ССР-нин составына хуу-биле алганын соонда, ВКП(б) ТК-нын Оргбюрозу 1944 чылдын октябрь 18-те ТАРН-нын кезигуеринин болгаш кандидаттарын ВКП(б)-ге хуу-биле алар дугайында айтырып чугаалжып көргөн. Анаа ТАРН ТК-нын илөөн хандыр дугайында доктаал хуу-биле алдыган.

Партия стажын хөвөр артырышкан, ТАРН кезигуеринин болгаш кандидаттарын большевик партиязын хурөөлөндө хуу-биле алган чорук, ТАРН-нын ачы-хавылазын хуу-биле көргөн болгаш ол партиязын кезигуеринге база кандидаттарына уугу иделгелер көргүскөн болган. ТАРН ТК-нын 1944 чылдын октябрь 31-де болган эдгелг чок X пленуму ТАРН-нын ССР-нин составына база ТАРН-нын кезигуеринин болгаш кандидаттарын ВКП(б)-нин хурөөлөндө хуу-биле алган дугайында төөгүлүг шийтирив ийи-биле дөткөгөн. «Совет улустарын эг-буленине каттыжып киреринче тыва улусту белеткеш, ТАРН бодунун төөгүлүг ролун күүсеткен» деп пленум демдөглөгөн. Большевик партиязы долдандыр улам сыры каттыжарыне база оюн ууртуламы-биле Тывага совет эрге-чагырганы быжыглаарына болган улам аас-кежиктиг, байлак амьдыралче улам ийи бурунгаар шимчээрине боттарынд бүгү күштерин угулдырып Тыва автономун областын бүгү ажыкчы чоннарын ТАРН ТК кыйгырган. Эдгелг чок X пленум ТАРН

ТК-нын сөөлү пленуму болган. ВКП(б) ТК-нын Оргбюрозунун доктаалы-биле дүүштүр ТАРН Топ Комитетин суурунга ВКП(б) Тыва обкомун болгаш оюн бюрозун тургусту-кан, оон бирги хуралы 1944 чылдын октябрь 27-де болган.

ВКП(б)-нин Тыва обкомунун чугула сооруламы болза, ТАРН-нын кезигуеринин болгаш кандидаттарын большевиктер партиязыга хуу-биле алары база аңаа үндөшүлөш, коммунистг эге, район организациялары тургузары болган. Ол уугу ажыл партиязы обкомунга практиктик дууа көргүзери-биле Тыва автономун обласче чоруткан ВКП(б) ТК-нын төлөөкчилеринин шүүт киржилгези-биле чоруттуган.

ВКП(б) обкомунун бюрозу партиязы активинге даямдык, хамыктын мурунда большевик партиязын хурөөлөндө кирерин чорумунуң дугайында ВКП(б) ТК-нын доктаалы ТАРН кезигуеринин болгаш кандидаттарына ханы-биле талаш-кырыларын организациястаан. 1944 чылдын октябрь 27-ден эдгелж, ТАРН кезигуеринин болгаш кандидаттарын оларын хуу-биле билдиреринин эуугар Коммунистг партиязыга хуу-биле алары эгелзөн. Ленинч партиязын хурөөлөндө баштай ТАРН-нын хоорай болгаш кожуун организацияларынын активчилерин болгаш ууртуучуларын хуу-биле алган. Партиязын Тыва обкомунун бюрозу 1944 чылдын ноябрда Кызылга болгаш бүгү-ле районнары организациязы бюрларын тургусту-кан.

ТАРН кезигуеринин болгаш кандидаттарын большевик партиязын хурөөлөндө хуу-биле алган база Тывага коммунистг организациязын тургустуу областын ажыкчы чоннарын уугу политиктиг болгаш куш-ажыкчы кедүртүшкүнүн хайныктырган. Кызылдың маш заводун, типографиян, М. М. Раскова атыг дааранынча комбинадын коллективтер, автотранспорт эргеленинч транспортчулары болгаш өскө-лаа хөй-хөй бүүдүрлелер бекиткен социалистг хуу-биле алган боттарына алган турган.

ВКП(б) ТК-нын шийтири-биле дүүштүр Тыва автономун областы ТАРН кезигуеринин болгаш кандидаттарын большевик партиязыга хуу-биле алары, 1944 чылдын октябрь 27-ден эдгелж, 1945 чылда чедир ургучулар. Ленинч партиязын хурөөлөндө кирер дугайында кижиги бүрүзүн хуу-биле билдиреринин ВКП(б) обкомунун ролун болгаш Кызыл хоорай талазы-биле Оргбюролары көрүп турган, а оюн соонда билдиреринин бүрүзүн партиязын Тыва обкомунун бюрозун хуралына көрүп турган. Хуу-биле алдышкынын ийи чоруму большевиктер партиязыга хуу-биле алышкын: бекит иделгелер чорукка үндөшүлөш, ботандыр ар-ганы берген.

1945 чылдын сентябрь 20-21-де областын партия активини хуралы болган. Ол хуралга «ТАРН кезигуеринин болгаш кандидаттарын ВКП(б)-ге хуу-биле алган түнелеринин база ооруламы партиязын тургустуу дугайында» айтырыгы чугаалжып.

1945 чылдын октябрь айынд дургузунда областын бүгү партиязы эге организацияларына ВКП(б)-нин уставына дүүштүр баштайгы отчет-сонгудалыг хуралдар болгулаан. Областын коммунистг организация-

зынын кудуку организацияларынын тургузуу ТАРН-га турган ийи чоруму болган. Мурдунда арбаннар аайы-биле турган ТАРН-нын бичиги эге организацияларынын орнунга сумуларын элзэн уугу эге организациялары тургустунган.

Партия эге организацияларына отчет-сонгудалыг хуралдарын эртеринин соонда, октябрын төп чуудан эгелзеш, районнарында база хоорайнын партия конференциялары болгулаан, 1945 чылдын ноябрь 24-тен 27-ге чедир ВКП(б)-нин бирги областын конференциязы болуп эртен. Областын коммунистг большевик партия организацияларын тургузар талазы-биле ажыктын түнелинде хуралдарга болгаш конференцияларга үндүргөн.

«ТАРН кезигуеринин болгаш кандидаттарын ВКП(б)-ге хуу-биле алар сооруламы партиязын организациязы күүсеткен, ол ажыкты большевикти иделгелер чорук-биле организациязын чоруткан» деп ВКП(б)-нин бирги областын конференциязы демдөглөгөн.

Бекит иделгелер үндөшүлөш, чагыстап хуу-биле алар чорум-биле ТАРН кезигуеринин болгаш кандидаттарын большевик партиязын хурөөлөндө хуу-биле аларын ботандырды болгаш оон-биле кады чоруттуган уугу политиктиг база организациязын ажыл ВКП(б)-нин Тыва областын организациязын марксесчиленинч үндөшүлөш бекит иделгелер тургузарын хандырган.

1945 чылдын ноябрь 1-де байдалыне аларга, областын партия организациязы 3487 кезигуеринин болгаш ВКП(б) кезигуеринге 582 кандидаттарын турган. Оон составында ажылчылар 7,74 хуу, ажыкчы тараачынар болгаш араттар — 77,03 хуу, база албан-хаакчылар — 12,18 хуу турган.

60 маадыр аттыг музейде

РСДРП-нин II съездинин 60 чыл болганына холбаштыр Тыванын чурт ийи чорунун 60 маадыр аттыг музейин тускай иделгелер тургусту-кан. В. И. Ленинни баштапгы азы-биле бистиң партиязын төртүтүнгөндөн бөр бистиң хуу-биле алдышкы чедир төөгүлүг орун көргүзүп турар фото-чуруктарын, номнарын иделгелер көргүскөн.

Партиязын II съездинин чамдык киржикчилеринин болгаш В. И. Ленинни ховар фото-чуруктары чижикти солун материалдар иделгелер бар. Чаа хөйрүнч партиязы — большевиктер партиязын тургузары холбаштыр Ленинни кол-кол ажыдары, партиязын бирги болган ийги Программалары, бистиң чуртка коммунизм тургузушунунуң программазы — партиязын чаа Программанын бамдыан СЭКП-нин XXII съездинин материалдары иделгелер көргүстүнгөн.

РКП(б)-нин баштапгы-биле тургустунган Тыванын Араттын Революстг партиязынын дугайында тускай бөлүктү РСДРП-нин II съездинин 60 чылдык холбаштырган иделгелерин уламчы кылдыр музейде база организациястаан. Ол иделгелер ТАРН-нын организациячыларын бирөөзү Оюн Куредизинч погрдин бир

Анык областын коммунистг СЭКП ТК-нын ууртууламы-биле кызыгаар чок чаа аргаларын ажылда-шыпкан, ССР-ге каттыжып киргени-биле холбаштыр экономиканын болгаш куду турарын чаа кедүртүшкүнүчө, Тывага социализминч бүрүн тилгелери дээр демселеп ажыкчы чоннарын кедүртү үндүргөн.

СЭКП-нин Тыва областын организациязын тургустун үед бээр 18 кире чыл турган. Ол үеин дургузула Тыванын өвүр-хөйрүнч таптыгына-мы-биле өскөргөн. СЭКП ТК-нын болгаш Совет чазактын хуу-биле бурулу дуулааччынын аңызы-биле, ажыкчы чоннарын кызымаккай күш-ажылы-биле Тыва хөгжүдөшкү-нүн ажы эркен болгаш ССР-нин акы-дунаа улустары-биле кады коммунизм тургузушунуң уугу хөвөрине иделкелер киржип турар.

Бо чылдарын дургузууда Совет Тыванын партия организациязын сан талазы-биле өскөн, идея болган организациясы талазы-биле быжыккан. 1963 чылдын июль 1-ге чедир Тыва АССР-нин партия организациязы бодунун хурөөлөндө 7,107 кезигуеринин болуп турар. Тыванын партия организациязын бодунун хурөөлөндө талазы-биле улам интернационалчы алган. Ам оюн хурөөлөндө Совет Эвилелинч 28 националдарын төлөөкчилери баптап турар. Алардык 60 чыл оюнун хуу-биле коммунистг, Тыванын бүгү ажыкчы чоннарын ишкан, Ленинч Н. С. Хрушев баштап, СЭКП-нин Топ Комитетинин бодунун бердингенин күш-ажыкчы хөвөрине хуу-биле көргүзүп, бистиң партиязын ийи чорун болгаш дашкы политиканын деткип, делегейни коммунистг шимчээшкенин чагыс эвип быжыглаары дээр туржуп турар.

Б. БАЖУТИН,

Кызылга куруенин пединститудун СЭКП төөгүзүнч кафедр эргелекчи.

ССР-ге социализминч тилгеленинч, совет нийти-ледин чангыс эвиниң быжыкканын түнелинде ажыкчы ангының Коммунистг партиязы совет улустун авангарды болу берген бүгү улустун партиязы апарган, нийтилел амьдыралынын бүгү талаларына бодунун улакчы-башкарыкчы салдарын калбарткан. Партия — бистиң үеистин, өндүр уугу революстг чартылгаларын кылып турар совет улустун угааны, алдар-ады болгаш арын-нууру. Келир үеже ол өткүтө-да ылап көрүп, бурунгаар чоругурун эртем талазы-биле үндөшүлөш оруктарын чонун мурнуна ажыдып, массаларын иштинге кайгамчык уугу энергияны хайныктырып, өндүр уугу сорулгаларын шийт-пирлээринче оларны эдертп турар.

СЭКП-нин Программасында.

Хоочун коммунист

РСДРП-нин II съездинин 60 чыл оюна холбаштыр бодунун амьдыралын 36 чылдарында уугу ленинч партиязын кезигуерин, 20 ажыг чылдарда партия амьдыралы чораш, ленинч идеяларын пропагандалар дээр демселеп күжүп, билин харыч чок берип, амьдыл чораш бала бир хоочун большевик персоналды пенсионер эш Дмитрий Федоровч Рыловтуң дугайын көмчүлүгара сонуургаларын кууу мен.

Эш Д. Ф. Рылов Киров областын тараачын эг-буленин төртүтүнгөн. Адамдын эгелге чамында өскүрүп чорумал. Ядым уулу амы-хууда ажыл-агый туудар берген кээр орт, азым бичи Дмитрийн өскө кижилерге азырага берип, боду бай кижилерге хөвөрине амьдылаан. Азым байларга 20 ажыг чыл хөвөрине. Ол үеде Дмитрий азым-биле ийлеп азы-буру суурларга, агы-ангы 19 хуу ажыл-агыйларга хөвөрине амьдылап келген. Турум чуртталга чок, амьдылар чедимес-лаа болза, алыс кызымак кижиги болгаштын бичи назым Дмитрий хөвөрине амьдылап-шан, школага өвөрине, билг чедир аларын дым-лаа кызып турган. Мында-лаа материалды хандырып чедир, азым тускай кижиге билг чедир азымны камды-даа бодулар арга турган.

Чугае Уугу Октябрьдин ачы-хавыламы-биле ол бичи өскүс оюн хөвөрү эрге-шөлдөгө, доктаамал амьдыл, кижиге амьдыл-чурталага болгаш эртем-билгелер четишкен. Чуртка ууус ажыл-агыйн катал тургузарын, чуртту социалистг эуу-биле индустриализааста болгаш кездэе ажыл-агыйн кабыла-биле кол-лективизааста дээр партиязын демселинч чылдарында анык Дмитрий ленинч комсомолдун, оюн соонда партиязын кезигуерин кирген. Комсомолга кирген, бары улустарин доксом секретары болгон. Ангы-төгүзү ядым, хөвөрине кижиге болгаштын кандидат стажын ийи эвеп, а бир чыл хуу-биле эртерин, партиязын ийи чорун азым-биле кирген. Оюн сөөлүдө партиязын ууртуу амьдыларга элзэн хөй чыл амьдылап чорган.

СЭКП ТК-нын чамында төп солуннар амьдылчыларын курууун доокшан, 1945 чылда анык совет Тывага ол амьдыл чедип келген. Мадаа партиязын Тыва обкомунун органдары «Шын» болгаш «Туниская правда» солуларын редакцияларына, партия обкомунга хамарышталгач амьдыларын кылып, Тыванын анык паралазын болгаш партия организациязын журналистчиги, пропагандачиги билинч болгаш дуржуламын уугу дууларын чедирген. Дмитрий Федоровч 40 ажыг чылда хуу-биле стажын 20 ажыг чылды партиязын штаттыг амьдылы, хөй чылдарын партия, совет паралазын штаттыг болгаш штаттан даашаар амьдыларын амьдылап эртерген.

Пропагандачиги, агитатор, журналист мергежилерин уран-аргаларын чүткүлдүг шийгээдин, ол профессионал талазы-биле бодунун байлак билин болгаш дуржуламын анык пропагандачиге, журналисттерге сагыш салгынын истердин турган. Бодунун пропагандачиги, жур-

наличч мергежилерге эуугу-ла анык кижиге. Бүгү-ле чүдөлдөргө партиязын болгаш куруенинч эрге-ажыктын камгалар, партиязын болгаш чазактын шийтпирлерин чагылыч чок чорудар дээр ийи чорун чорору, массалар-биле тууду харылазын, дааскан хөвөрине бекит партиязын харысгалы оюн амьды-чорудулазын көсү шыраын иделгелер турар.

Оюн сөткенинч биченин, бөдүүнү, эш-өрүнгө дууларын, кижилерге эртем-буулап бекит кижиге бурузу оюн эуугу-ла бекит моральды болгаш культураның эдгелгезин кижиге деп санаар. Дмитрий Федоровч хөй-ниити хуу-биле ийи чорун хуу-биле эргелерден артык сонуургалды күүсеп турар. Мынчанга болза, ол эртерин хуу-биле боттанмай баар дээрин ол эки болгон. СЭТА-нын штаттан ашыкар корреспондентизин турган болгаш ССР-нин журналистг эвилелинч кезигуерин. Топ болгаш чер-черинч солуларынга оюн оюн бекит шырады чүдүрүп угуулаан. Чижээ, «Социализминч эмдөлдөгө» деп солунга сүт-баран формазын дугайында уугу чууу, «Шын» солунга, «Уугу партиязы алдар» деп шуу-дугу үнелин кижилер уугу сонуургалы болгончолар.

Дмитрий Федоровч ам пенсионер, мында-лаа ол хөй-ниити, политик амьдыларга киржилгени улам иделкелерин, масса-биле, партиязын харылазын быжы-биле тургуулап турар, чүткүлдү агитатор, пропагандачиге болуп амьдылашкан. Ол ам СЭКП обкомунун ашыкар институтун штаттан ашыкар институту, «Кызыл» чагай-адымы дээр» деп хоорай хана солунун, Партия обкомунун гарамында «Водитель» деп хана солунун редактору «Водитель» коллективче чарышты эки калбарткан. Коллектив коммунистг күш-ажыктын деп ат дээр демселеп турар. Ол ишкан партиязын Кызыл хооромунун де-вискэр барымдалан партия эге организациязын «Пенсионер» деп хана солунун иделкелер бижижканы болгаш ол-ла парторганизациян агитатору. СЭКП обкомунун Министрлер Советинин болгаш Профсоюздердинин областын чөвөленин Хундулуг болгаш көргүзүп самбарларын денир, чартыр хуу-биле уугу күш ууларын, шөвөргин күүсеп турар. Хөй-ниитини даалгаларын күүсеп дээр Дмитрий Федоровчтин бо-ла чамыраан, дуу-дур-далакан чоругурун кижиге үргүчү коор. Ол дээр аңаа амьдылап турар кижилер-биле бир дөмөй чүткүлдү кижиге.

Дочузу-биле чугаалаарга, эш Д. Ф. Рылов бистиң адалары коммунистг партиязын хөвөрине бердинген, оюн ленинч идеяларын кижилерге чедир, таймалар дээр, хөй чылдарда амьдылап келген хоочун большевик. Бо дээр боду-га оонашкан амьдыл, даалганы коммунистг эуу-биле көрүндү төлөгүн үлгөргө-чижээ ол-дур. Мынчанга ленинч идеяны амьдыларга ботандыр дээр мога чок демселеп чорутуу мучу-биле бодун коммунистг партиянын бирөөзү бо кижини дугайын партиязын төртүтүнгөн хуу-биле өөрүшкү-биле демдөлдөшкөнчиг-дир.

К. ЧАМЗЫРЫН.

аларга, олар «ленинчиге уугу дайыны» чоруда берген болгаш сөөлүдө барып анаа бузары-биле аштырган, төөгүлүг бөгүнү аразына көзү дүшкөнөр.

Ленин партиязы чангыс эпки кылдан-лаа артык үнелен база чарылдырыкчы чорукту болдурап, меншөвчилерин дезорганизаачы ажылы соксалыр дээр күженинчилерин харамнамай турган. Мынча-лаак партиязын хурөөлөндө чангыс эвин камгалар дээр большевиктер ол-ла үеде меншөвчилерин оппортунизмге уугу эштеп чок демселинч чоруда бергенер. II Интернационалда центристч идея-геттерин оюн кылып турганы ишкан, найырал дээр принциптерин садылап, ол принциптерин кайы хамаан чок амьдылар чорукту ленинч партия ийи чорун бодурун шийдэс турган. В. И. Ленинни бизжаны болза: «Партиязын чангыс эви биске дээр черегин үнелиг. Мында-лаа революстг социал-демократиянын принциптеринин арны биске оюн-даа үнелиг».

Ажыктын шимчээшкенин идея-лиг чангыс эвин оппортунизм-биле чүгө эштеп чок, принципалдыг демселинч аргазы-биле чедип ол болур деп, СЭКП-нин дуржулгазын көргүзүп турар. Ол дуржулга уулар аразына аажок уугу уур-дууламы болуп турар. Амгы үеин ревизионисттер болгаш догматиктерин, дегелдей болуп эртин турар өскөргөшкенин көрбөс, чогадыкчы марксесчиленинч хоорудан

ындыг кижилерин сойгалап илере-диринге, империализминч турмушун кошкандарын база дегелгелер социалистг системанын, делегейниң коммунистг шимчээшкенин быжык-лаарына ол дуржулга дуулап турар.

Мынчанга РСДРП-нин Ийги съездинин кол-ла түнели болза, чаа хөйрүнч революстг марксесчиленинч ленинч партиязын тургустуу болур. Ол партиязы бистиң Төрөөн чуртувустун төөгүлүг салым-чолуна шийтпиринч ролду ойнаан болгаш делегейин бүгү хөгжүдөшүне тодардыкчы салдарын чедирген.

Уугу чүүл мрактан-на көсүкү, РСДРП-нин Ийги съездинин уугу-чагайын болгаш уур-дууламын төөгүн хөгжүдөшү тодардык көргүс-көн. Бистиң партиязын политика-зында, оюн организациян үндөшү-нүнде сийкилгелер ленинч идеяларын чөпчө күжү болгаш өтүм чогуу амьдылар, практика бүрүн-биле ба-дыткаан. 1917 чылдын октябрынч хүнелеринде партиязын бирги Програ-ммазынын кол иделгелер — ажыктын ангынын эрге-чагырганы чаалап алары, пролетарят дикта-туразын тургузары күүсеткен турган. Чугае бистиң чуртувустун эвес, харын база бүгү кижиге төрөгетенинч төөгүлүгүне чаа үе — социализм болгаш коммунизм тургузушкуну-нун үези эгелзөн.

Ийги съездинин сөөлүдө бистиң партиязын уугу болгаш алдарыг алдан чылдарыг орутуу — шуу-дур-

ту демселинч болгаш маадырдык болушунуларын оруун эртен. Марксесчиленинч уугу өөргөдиге белгеленген, денир дег салгыла-чурум-биле чангыс-ай кылдыр быжыккан, уу-биле чарыбас харылаалыг ол партиязын ийги партиязын Программаны күүседири — социализминч бүрүн болгаш туулунга чедир тилгеленинч чедип алган.

Моон учурда кылдат ууртуучуларын бистиң партиязынын мерген угаанын политиказын, оюн программазын кайы хамаан чок бак-тан турарын дышарын совет улус-ка эддептиг болгаш черкижиг-дир. Нийти улустун күрүнезинин болгаш бүгү улустун партиязынын дугайында СЭКП-нин программалыг чүдү-дерин чүгө амьдылардан хоорула-п, марксесчиленинч ирак кижилер частырылгач дээр санал болур.

Совет Эвилелинч партия органи-зацияларына, бүгү коммунистг СЭКП Топ Комитетинин Ажыл чагаалында айтып турары болза, «бистиң партиязынын ийи чорун болгаш дашкы политиказын өскөргөшкөн чок шугуму оюн XX, XXI, XXII съездининге амьдылап кылды-ринган ленинч шугум ол болур. 1957 болгаш 1960 чылдарын чө-вөлүг хуралдарын төөгүлүг доку-менталеринде дөткөн болгаш бы-жыглаттыган ол шугум дайып бол-гаш тайбын, социалистг система-нын ролун болгаш хөгжүдөшү-нүн, кижиге чүдүр чоруктуң идео-

логиязын болгаш практиказын айтырылганына, делегейин ажык-чы шимчээшкенин болгаш напю-нал-шөкүлдөгү демселинч страте-гиязын болгаш тактиказын айты-рылганына караганчы шын үн-дөшүн берип турар. Кылат уурту-учулар харын-на амгы үеинч үн-дөшүн айтырылганын талазы-биле бодунун частырылгач үези-бол-даларын марксесчиленинч парти-языга дөткөрүнч орадыкчы турар-лар.

